

Innlandet fylkeskommune
Postboks 4404 Bedriftsenteret
2325 HAMAR

Landbruk og miljø

Vår dato:	10.03.2023
Vår referanse:	2022000834-4
Arkiv:	FA-K20
Deres dato:	10.03.2023
Deres referanse:	83a95382-5c48-4fd7-b6a5-d1acc30b72e9
Vår saksbehandler:	Erik Stenhammer

Regional plan for klima, energi og miljø- høringsuttalelse fra Elverum kommune til planforslag

Melding om vedtak

Ovennevnte sak ble behandlet av Formannskapet i møte den 08.03.2023, utvalgssak nr. 041/23:

Det er gjort følgende vedtak i saken:

Utkast til Regional plan for klima, energi og miljø tas til orientering og Elverum kommune oppfordrer Innlandet fylkeskommune til å innarbeide de presenterte merknader i sin helhet i den endelige plan og handlingsprogram.

Planen har gode hovedmål og delmål for de tre områdene klima, energi og miljø. I en plan som omhandler klima, energi og miljø kan det være motsetninger og komplekse sammenhenger. Det bør i planens hoveddel og i handlingsprogram belyses hvordan man vil legge opp til å få minst mulig konflikt mellom interessenhetningene.

Det er positivt at det legges opp til at strategiene tilpasses de regionale ulikheter og legger til rette for å sikre og styrke kommunalt handlingsrom. Det vil si at når man tilrettelegger for næringsutvikling, bedre infrastruktur og befolkningsvekst må man tenke helhetlige løsninger og ha flere tanker i hodet samtidig.

Elverum kommune vil at følgende skal prioriteres i regional plan for klima, energi og miljø:

1. Satsing på kompetanseheving og opplæring i det offentlige for å kunne nå klimamålene innen 2030. For å få en økt forståelse for, og eierskap til klimaarbeid og de sirkulærøkonomiske prinsipper, bør det i den regionale planen prioritere egnet opplæring for alle sektorer i det offentlige.
2. Økt tilrettelegging og satsing på biogass/drivstoff må i større grad vektlegges i planen. Økt bruk av biodrivstoff i tyngre transport og maskiner vil redusere klimautslippene.
3. Elektrifisering av Solør- og Rørosbanen er et av det viktigste klimatiltak for fremtiden i Sør-Østerdalen. Både i forhold til økt persontrafikk og i forhold til å få gods over på bane. Tilsving fra Dovrebanen til Rørosbanen ved Hamar må prioriteres, slik at spesielt godstrafikk kan fraktes gjennom Østerdalen og sørover mot Sverige. Dette er også et

samfunnssikkerhetstiltak hvor man har en alternativ trase ut imot Europa og nordover i Norge.

4. I forbindelse med å nå målene som man har satt seg er skole og utdanning etter vår mening en av de sikreste kriterier for å lykkes og mener derfor at Regional plan for klima, energi og miljø også bør omfatte FN's bærekraftsmål nr. 4 - God utdanning.
5. Vi er klar over at det kan være hensiktsmessig å begrense en regional plan for klima, energi og miljø til bare å inneholde og omhandle det mest nødvendige, men siden matsvinn fortsatt er et stort miljø problem på alle nivåer lokalt, regionalt, nasjonalt og globalt og i stor grad er med på opprettholde eller øke utslipp av klimagasser ønsker vi at også FN's bærekraftsmål nr. 12 – Ansvarlig forbruk og produksjon, er med i planen.
6. Energikildene solenergi, vindkraft, vannkraft og geotermisk energi (jordvarme) framheves som fornybare. Innlandet er Norges største jord- og skogfylke. Også bioenergi er på lik linje en fornybar bærekraftig ressurs med potensiale for økt utnytting til oppvarming og som råstoff for biodrivstoff. For alle disse fornybare energiformene må det satses for å utnytte potensiale til lokal verdiskaping og økt energiproduksjon.

Med hilsen

Erik Stenhammer landbrukssjef

Vedlegg

Brevmal 1 sign med mottaker- kopi, og vedleggsliste

Sakspapir

Vår saksbehandler:
Erik Stenhammer 62 43 31 12
Landbruk og miljø

Høringsuttalelse til planforslag Regional plan for klima, energi og miljø Innlandet 2023

Utvalg	Saksnummer	Møtedato
Formannskapet	041/23	08.03.2023

Øvrige dokumenter i saken

Regional plan for klima, energi og miljø- planforslag på høring
Til kommuner i Innlandet - Invitasjon til involvering i arbeidet med regional plan for klima, energi og miljø

FSK-041/23 Vedtak:

Utkast til Regional plan for klima, energi og miljø tas til orientering og Elverum kommune oppfordrer Innlandet fylkeskommune til å innarbeide de presenterte merknader i sin helhet i den endelige plan og handlingsprogram.

Planen har gode hovedmål og delmål for de tre områdene klima, energi og miljø. I en plan som omhandler klima, energi og miljø kan det være motsetninger og komplekse sammenhenger. Det bør i planens hoveddel og i handlingsprogram belyses hvordan man vil legge opp til å få minst mulig konflikt mellom interessen motsetningene.

Det er positivt at det legges opp til at strategiene tilpasses de regionale ulikheter og legger til rette for å sikre og styrke kommunalt handlingsrom. Det vil si at når man tilrettelegger for næringsutvikling, bedre infrastruktur og befolkningsvekst må man tenke helhetlige løsninger og ha flere tanker i hodet samtidig.

Elverum kommune vil at følgende skal prioriteres i regional plan for klima, energi og miljø:

1. Satsing på kompetanseheving og opplæring i det offentlige for å kunne nå klimamålene innen 2030. For å få en økt forståelse for, og eierskap til klimaarbeid og de

sirkulærøkonomiske prinsipper, bør det i den regionale planen prioritere egnet opplæring for alle sektorer i det offentlige.

2. Økt tilrettelegging og satsing på biogass/drivstoff må i større grad vektlegges i planen. Økt bruk av biodrivstoff i tyngre transport og maskiner vil redusere klimautslippene.
3. Elektrifisering av Solør- og Rørosbanen er et av det viktigste klimatiltak for fremtiden i Sør-Østerdalen. Både i forhold til økt persontrafikk og i forhold til å få gods over på bane. Tilsving fra Dovrebanen til Rørosbanen ved Hamar må prioriteres, slik at spesielt godstrafikk kan fraktes gjennom Østerdalen og sørover mot Sverige. Dette er også et samfunnssikkerhetstiltak hvor man har en alternativ trase ut imot Europa og nordover i Norge.
4. I forbindelse med å nå målene som man har satt seg er skole og utdanning etter vår mening en av de sikreste kriterier for å lykkes og mener derfor at Regional plan for klima, energi og miljø også bør omfatte FN's bærekraftsmål nr. 4 - God utdanning.
5. Vi er klar over at det kan være hensiktsmessig å begrense en regional plan for klima, energi og miljø til bare å inneholde og omhandle det mest nødvendige, men siden matsvinn fortsatt er et stort miljø problem på alle nivåer lokalt, regionalt, nasjonalt og globalt og i stor grad er med på opprettholde eller øke utslipp av klimagasser ønsker vi at også FN's bærekraftsmål nr. 12 – Ansvarlig forbruk og produksjon, er med i planen.
6. Energikildene solenergi, vindkraft, vannkraft og geotermisk energi (jordvarme) framheves som fornybare. Innlandet er Norges største jord- og skogfylke. Også bioenergi er på lik linje en fornybar bærekraftig ressurs med potensiale for økt utnyttning til oppvarming og som råstoff for biodrivstoff. For alle disse fornybare energiformene må det satses for å utnytte potensiale til lokal verdiskaping og økt energiproduksjon.

08.03.2023 Behandling i Formannskapet

FSK - møtebehandling:

Avstemming:

Kommunedirektørens innstilling enstemmig vedtatt.

Kommunedirektørens innstilling

Utkast til Regional plan for klima, energi og miljø tas til orientering og Elverum kommune oppfordrer Innlandet fylkeskommune til å innarbeide de presenterte merknader i sin helhet i den endelige plan og handlingsprogram.

Planen har gode hovedmål og delmål for de tre områdene klima, energi og miljø. I en plan som omhandler klima, energi og miljø kan det være motsetninger og komplekse sammenhenger. Det bør i planens hoveddel og i handlingsprogram belyses hvordan man vil legge opp til å få minst mulig konflikt mellom interessen motsetningene.

Det er positivt at det legges opp til at strategiene tilpasses de regionale ulikheter og legger til rette for å sikre og styrke kommunalt handlingsrom. Det vil si at når man tilrettelegger for næringsutvikling, bedre infrastruktur og befolkningsvekst må man tenke helhetlige løsninger og ha flere tanker i hodet samtidig.

Elverum kommune vil at følgende skal prioriteres i regional plan for klima, energi og miljø:

1. Satsing på kompetanseheving og opplæring i det offentlige for å kunne nå klimamålene innen 2030. For å få en økt forståelse for, og eierskap til klimaarbeid og de sirkulærøkonomiske prinsipper, bør det i den regionale planen prioritere egnet opplæring for alle sektorer i det offentlige.
2. Økt tilrettelegging og satsing på biogass/drivstoff må i større grad vektlegges i planen. Økt bruk av biodrivstoff i tynge transport og maskiner vil redusere klimautslippene.
3. Elektrifisering av Solør- og Rørosbanen er et av det viktigste klimatiltak for fremtiden i Sør-Østerdalen. Både i forhold til økt persontrafikk og i forhold til å få gods over på bane. Tilsving fra Dovrebanen til Rørosbanen ved Hamar må prioriteres, slik at spesielt godstrafikk kan fraktes gjennom Østerdalen og sørover mot Sverige. Dette er også et samfunnssikkerhetstiltak hvor man har en alternativ trase ut imot Europa og nordover i Norge.
4. I forbindelse med å nå målene som man har satt seg er skole og utdanning etter vår mening en av de sikreste kriterier for å lykkes og mener derfor at Regional plan for klima, energi og miljø også bør omfatte FN's bærekraftsmål nr. 4 - God utdanning.

5. Vi er klar over at det kan være hensiktsmessig å begrense en regional plan for klima, energi og miljø til bare å inneholde og omhandle det mest nødvendige, men siden matsvinn fortsatt er et stort miljø problem på alle nivåer lokalt, regionalt, nasjonalt og globalt og i stor grad er med på opprettholde eller øke utslipp av klimagasser ønsker vi at også FN's bærekraftsmål nr. 12 – Ansvarlig forbruk og produksjon, er med i planen.
6. Energikildene solenergi, vindkraft, vannkraft og geotermisk energi (jordvarme) framheves som fornybare. Innlandet er Norges største jord- og skogfylke. Også bioenergi er på lik linje en fornybar bærekraftig ressurs med potensiale for økt utnytting til oppvarming og som råstoff for biodrivstoff. For alle disse fornybare energiformene må det satses for å utnytte potensiale til lokal verdiskaping og økt energiproduksjon.

Utredning

Høringsinnspill regional plan for klima, energi og miljø Innlandet

Bakgrunn

Elverum kommune har mottatt planforslag på høring fra Innlandet fylkeskommune avdeling for Samfunnsutvikling – Regional plan og analyse på «*Regional plan for klima, energi og miljø*». Høringsbrevet er datert den 20. desember 2022.

Høringsfrist er den 10. mars 2023.

Regional planarbeid er forankret i Innlandsstrategien, vedtatt av fylkestinget den 23. september 2020. Innlandsstrategien gir retning for prioritert politikk for perioden 2020 – 2024.

Regional plan for klima, energi og miljø er en av tre nye regionale planer som skal utarbeides i Innlandet denne perioden.

Fylkesutvalget vedtok den 20. desember 2022 (PS 155/2022) å legge forslag til plan ut på høring: «*Fylkesutvalget legger forslag til Regional plan for klima, energi og miljø ut til offentlig høring med høringsfrist den 10. mars 2023*».

Lenke til saksframlegg i fylkesutvalget:

<https://prod01.elementscloud.no/publikum/920717152/DmbMeeting/598>

Lenke til planforslaget den 20. desember 2022 (også vedlagt dette saksframlegg):

<https://innlandetfylke.no/tjenester/plan-statistikk-og-folkehelse/regionale-planer/regional-plan-for-klima-energi-og-miljo-horing/>

Lenke til kartapplikasjon:

<https://innlandet.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=560868b6f10c47b589f483a8d1afa87d>

Høringsdokumentet Regional plan for klima, energi og miljø er delt inn i 5 kapitler pluss vedlegg.

Under vurderinger vil hvert kapittel bli kommentert.

Planen skal utforme, konkretisere og koordinere en offensiv klima- og miljøpolitikk for Innlandet. Klima- og miljøhensyn skal veie tungt i alle samfunnsspørsmål, men skal tilpasses at vi lever i by og bygd.

Innlandet skal ta en ledende posisjon i det grønne skiftet og sirkulærøkonomien, og omstille seg til bruk av fornybar energi. Det handler om å forvalte naturressursene på en bærekraftig måte og skape nye arbeidsplasser.

Kommunene er en viktig brikke i klimaarbeidet. Dette ble poengtert i regjeringens klimaplan, som ble lagt fram i januar 2021. Her poengteres kommunens ulike roller og muligheter i klimaarbeidet *«I det lokale klimaarbeidet spelar kommunane ei heilt sentral rolle både for å få ned utsleppa av klimagassar og for å tilpasse samfunnet til eit klima i endring»*.

Blant annet blir kommunens ansvar i arealplanlegging, mulighetene i rolla som samfunnsutvikler og tjenesteyter trukket frem; *«Klima må vere ein del av alle avgjerdene kommunane tek. Kommunedirektørar, ordførarar, økonomisjefar og dei tilsette må integrere klima i viktige avgjerder. Avgjerder som blir tekne i dag, påverkar energibruken og utsleppa i lang tid fremover. Val som ikkje er i tråd med lågutsleppsutviklinga, vil gjera klimamåla dyrare og vanskelegare å nå»*.

Klima og energiplanlegging i Sør-Østerdalen

Kommunene i Sør- Østerdalen har etter hvert lang erfaring med å samarbeide på regionnivå innen energieffektivisering og klima og energi-, og energiarbeidet i Sør-Østerdalen har vært organisert som et prosjekt siden 2010. Avtalen ble vedtatt videreført i 2021 og samarbeidet omfatter kommunene i Sør-Østerdal interkommunale råd (SØIPR) Elverum, Våler, Trysil, Engerdal, Stor-Elvdal og Åmot. Kommunene har i fellesskap finansiert en 100 % stilling som prosjektleder for klima- og energiplaner i Sør-Østerdalen.

Formålet med samarbeidet er at deltakerkommunene skal få en større merverdi ut av klima- og energiarbeidet, enn det de klarer på egenhånd. Ved å ta utgangspunkt i felles muligheter og utfordringer, skal prosjektet bygge kompetanse og nettverk som kommer kommunene til gode. Som et resultat av samarbeidet har per dags dato fem av seks kommuner i samarbeidet rullert og vedtatt sine klima og energiplaner, mens en er under rulling.

Vurdering

Innledningsvis beskriver høringsnotatet hva som ligger i begrepene bærekraft, sirkulærøkonomi, det grønne skiftet og fornybar energi. Dette er begreper som vi hører daglig og som har betydning for den enkelte, lokalt, regionalt, nasjonalt og for hele verden. Setningen «Alt henger sammen med alt», har vi hørt tidligere og passer godt i denne sammenheng.

Innholdsfortegnelse bør inneholde sidehenvisning.

1. Innledning

Innlandet i stort og smått

Høringsdokumentet innleder med å beskrive at vi i Innlandet har mye natur og at vi har økosystemer under press. Transport, jord- og skogbruk blir trukket fram i forbindelse med klimagassutslipp (transport og jordbruk) og opptak av klimagasser (skogbruk).

Merknader:

Avsnittet innledningsvis går lite i dybden med disse temaene, selv om temaene tas opp senere i høringsdokumentet. Skog utgjør ca. 50 % av arealet i Innlandet og sammen med jordbruket gir det grunnlag for en stor andel av verdiskapning, bosetting og sysselsetting lokalt og regionalt. Alle som er bosatt i Innlandet har et forhold til jordbruk og skogbruk i større eller mindre grad. Det er bra at jord og skogbruksarealenes innvirkning på utslipp og opptak av klimagasser vektlegges, men økosystemer under press ved endringer i leveområder for planter og dyr bør også nevnes.

Sammenhenger og motsetninger

Som det står i høringen omhandler planens tre hovedområder klima, energi og miljø. Dette er store og komplekse tema som påvirker hverandre. Tiltak kan være positivt for energi og miljø, men negativt for klima, og omvendt.

Under «Interessekonflikter» nevnes det at for å nå målene innenfor klima, energi og miljøområdet vil vi møte mange dilemmaer og interessekonflikter. Det gis eksempler på dilemma som er løftet opp i FN-Sambandet; klima mot naturvern, natur mot mennesker og økonomi mot natur.

Merknader:

Vi ønsker at kapitlet om interessekonflikter fikk mer omtale enn det som er lagt opp til i planen. Interessekonflikter blir det ikke mindre av og det bør i planens hoveddel og i handlingsprogram belyses hvordan man vil legge opp til å få minst mulig konflikt mellom interessekonfliktene.

FN's bærekraftsmål gir føringer i planen

FN's 17 bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. I følge høringsdokumentet er de mest aktuelle bærekraftsmålene for regional plan for klima, energi og miljø bærekraftsmål nr. 3, 6, 7, 9 11, 12, 13, 5 og 17.

FN's 17 bærekraftsmål

Senere i høringen under kapittel 3 – Hvordan skal vi nå målene og Forskning og utviklingsarbeid er det beskrevet at: *«For å få til omstilling må det satses sterkt på forskning og utviklingsarbeid. Gjennom økt kompetanse er det mulig å involvere i større grad enn i dag, og utvikle teknologiske løsninger som reduserer klimaavtrykket».*

Merknader:

FN's bærekraftsmål nr. 4 «God utdanning» skal sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring. Norge har allerede et relativt godt utdanningssystem, som gir alle barn lik rett tilgang til gratis skolegang. Vi har også gode stipend- og finansieringsordninger gjennom Lånekassen, som gjør høyere utdanning lettere tilgjengelig for alle.

I forbindelse med å nå målene som man har satt seg er skole og utdanning etter vår mening en av de sikreste kriterier for å lykkes. Regional plan for klima, energi og miljø bør også omfatte FN's bærekraftsmål nr. 4 - God utdanning.

Nasjonale forventninger og statlige retningslinjer

Ikke noe å bemerke her.

1. Mål og delmål

For å nå planens ambisjoner om å konkretisere en offensiv klima-, energi-, og miljøpolitikk, er det utarbeidet et hovedmål for hvert av de tre områdene **klima, energi og miljø**. Under hver av de tre hovedmål er det tre delmål som synliggjør områder som er viktige for å nå hovedmålet.

Merknader:

FN's bærekraftsmål nr. 12 omhandler forsvarlig forbruk og produksjon og har et delmål om reduksjon av matsvinn. FN har estimert at en tredjedel av all mat som produseres i verden aldri blir spist. Dette er problematisk både fra et etisk og miljømessig perspektiv ettersom matproduksjon legger beslag på 37 % av verdens landarealer, 70 % av ferskvannet og står for 24 % av globale klimagassutslipp. I Norge tilsvarer klimautslippet fra kastet mat ca. ¼ av personbiltransporten. Ifølge [Klimakur 2030-rapporten](#) er reduksjon av matsvinn et av de mest effektive klimatiltakene innenfor landbruk. Regjeringen har sammen med matbransjen et mål om å halvere matsvinnet i Norge innen 2030. I 2021 viste resultater at det ble kastet om lag 10 % mindre mat enn i 2015.

Vi er klar over at det kan være hensiktsmessig å begrense en regional plan for klima, energi og miljø til bare å inneholde og omhandle det mest nødvendige, men siden matsvinn fortsatt er et stort miljø problem på alle nivåer lokalt, regionalt, nasjonalt og globalt og i stor grad er med på opprettholde eller øke utslipp av klimagasser ønsker vi at også FN's bærekraftmål nr. 12 – Ansvarlig forbruk og produksjon, er med i planen.

Det vil også henge sammen med strategi i handlingsprogram om reduksjon av klimagassutslipp 3.5.1 «Gjennomføre matsvinnprosjekter i offentlig kantiner og skoler og innføre rutiner for å minimere matsvinn». Dette bør imidlertid også omfatte for eksempel informasjonskampanjer for befolkningen generelt i fylket.

Seks satsingsområder

For å nå planens hovedmål innenfor klima, energi og miljø er det valgt ut seks satsningsområder som ansees som spesielt relevante:

1. Innovasjon og næringsutvikling for grønn omstilling i Innlandet.
2. Arealbruk.
3. Redusere klimagassutslipp.
4. Klimatilpasning.
5. Natur- og kulturmiljø og naturmangfold.
6. Omstilling til – og bruk av fornybar energi.

I kapittel tre beskrives strategier for de tre satsningsområder for hvordan man skal nå målene for klima, energi og miljø.

1. Hvordan skal vi nå målene

Vi synes det er positivt at det legges opp til at strategiene tilpasses de regionale ulikheter og legger til rette for å sikre og styrke kommunalt handlingsrom. Som man tidligere har vært inne på i forslag til planen er hensyn til klima, energi og miljø komplekse og kan være motstridende. Det vil si at når man tilrettelegger for næringsutvikling, bedre infrastruktur og befolkningsvekst må man tenke helhetlige løsninger og ha flere tanker i hodet samtidig.

De følgende underkapitler i planen beskriver muligheter og utfordringer knyttet til de enkelte satsningsområdene, og tilhørende strategier.

Innovasjon og næringsutvikling for grønn omstilling i Innlandet

Innlandet fylke har fortrinn i form av naturressurser, beliggenhet og kompetanse og spesielt gode forutsetninger innen industri, bioøkonomi, reiseliv og bygg- og anleggssektoren.

Merknader:

Fordi vi er landets største landbruksregion er særlig bioøkonomi sektoren viktig, som er basert på produksjon og foredling av fornybare biologiske ressurser. For å redusere skadelig påvirkning på klima og miljø, må det gjennomføres tiltak innen mange av Innlandets ulike næringer og det nevnes tiltak innenfor reiseliv, næringsliv, jordbruk, bygg- og anleggssektoren, transport av gods og mennesker og skogens sentrale rolle gjennom binding av karbon samt lagring av karbon ved bruk av produkter fra skogen.

Det er positivt at det nevnes spesielt at beiteressursene på inn- og utmark utgjør store verdier for jordbruket og at setring og aktiv beiting binder karbon, er viktig for det biologiske mangfoldet, kulturlandskapet og for dyrehelse. Vi savner imidlertid ei synliggjøring av potensialet for å ta i bruk flere beiteressurser i Innlandet også med tanke på produksjon av mat og selvforsyning, samt rovdyras innvirkning på mulighetene til utnytte beiteressursene.

Det beskrives videre at skogen har ei sentral rolle i klimaarbeidet både gjennom binding av CO₂ gjennom fotosyntese og lagring av CO₂ gjennom bruk av produkter fra skogen som alternativ til fossile innsatsfaktorer. Det er viktig og positivt at skogen fremheves på denne måten da skogen og skogbruket også har stor betydning for verdiskapinga i vår region.

Arealbruk

Det står i planen under «Tap av naturmangfold» at: *«Skal vi stanse tapet av skog- og jordbruksområder, kulturmiljøer, naturmangfold og naturressurser, må vi så langt det lar seg gjøre unngå å bygge på mark som ikke har vært utbygd tidligere».*

Det er derfor viktig at vi bruker arealene våre effektivt, slik at vi i minst mulig grad bygger ned verdifull natur, matjord, friluftslivsområder, myrområder med mer.

Merknader:

Arealregnskap er et relativt nytt begrep, som er viktig i forhold til å kunne gi oss kunnskap om dagens arealbruk fordelt på kategorier, og oversikt over utviklingen over tid. Selv om vi befinner oss i distriktet og er omgitt av store arealer er arealene under stadig press. I sammenheng med fremtidig befolkningsutvikling og klima- og miljøvennlig arealbruk er innføring av arealregnskap i kommunens planarbeid et nyttig hjelpemiddel.

Redusere klimagassutslipp

Innlandet skal være et lavutslippssamfunn innen 2050. Vi har gjennom Parisavtalen, «Lov om klimamål» og 2030-agendaen forpliktet oss til å kutte klimagassutslipp og følge opp FN's bærekraftsmål. Mål nr. 13 Stoppe klimaendringer er spesielt viktig.

Merknader:

Utbygging av bredbånd og fiber i distriktene er et viktig tiltak i denne sammenheng. Ved å satse sterkt på utbygging av bredbånd og fiber i distriktene vil flere ha mulighet til å arbeide i distriktene med derav følgende bosetting og reduksjon av persontransport over lange avstander.

Planen har fokus på offentlig persontransport med buss og tog med tanke på hyppigere avganger og at bruk av offentlige transportmidler skal lønne seg i forhold til bruk av fossil dreven bil, samt at godstransport i større grad enn det som er tilfellet i dag legges over fra vei til jernbane.

Det er viktig å satse på persontransport med buss og tog. Dette har størst betydning mellom de største befolkningssentraene. Stadig flere vil benytte seg av ikke fossilt drevne biler, men vi må nok regne med at transportmidler med fossilt brennstoff fortsatt vil stå sterkt i distriktene i ei stund framover. Det er derfor behov for utbygging av infrastruktur både for biodrivstoffløsninger og elektrisk lading i tillegg til mer transport over på jernbane.

Vi støtter planen i at *«utbygging av Infrastrukturen for elektrisk lading og andre nullutslippsløsninger som hydrogen og biogass for lette og tunge kjøretøy, må utvikles for å legge til rette for slik bruk i hele fylket. I tillegg må vi jobbe for å få mer person- og godstransport over på jernbanen.»*

Forsvaret og Forsvarsbygg er store aktører i Innlandet – Rena leir i Åmot kommune og Terningmoen leir i Elverum kommune. Det bør utredes muligheter forsvaret har for å redusere klimautslipp i sine kjøretøy, matsvinn og gjennom krav om miljøvennlige innkjøpsavtaler og avfallshåndtering. Det samme gjelder også for andre store institusjoner eksempelvis Høgskolen i

Innlandet, samt alle fylkets kommuner. Alle bør gå foran som gode eksempler.

I forbindelse med kapitlet om klimavennlig jordbruk bør pyrolyse og positive effekter ved bruk av biokull som jordforbedrende tiltak og karbonlagring i jord vektlegges.

Det er positivt at man i høringsnotatet tar for seg betydningen av opptak av klimagasser i skog og i den forbindelse setter fokus på viktigheten av stedstilpasset skjøtsel av skogen for å beholde og øke opptaket av CO₂ i skog og at dette må gjøres på en måte som ikke er til skade for økosystemene.

Klimatilpasning

Selv om reduksjon av klimagassutslipp er den viktigste måten å forebygge negative konsekvenser av klimaendringene på, er det samtidig nødvendig å gjøre innlandssamfunnet rustet til å møte endret klima.

Merknader:

«Varmere, villere og våtere» er en setning vi hører oftere. Vi må bli i stand til å takle klimaendring i forhold til flom, skred (jord og snø) og tørke mv. Særlig må det ved utbygginger og renovering tas høyde for plutselige og økte nedbørsmengder ved utbygging av alle bygninger og infrastruktur.

Skog – trær og vegetasjon kan dempe eller hindre flom, erosjon og skred.

I skogbruket må betydningen av stedstilpasset skogskjøtsel; robust plante materiale, tettere foryngelser, ungsogpleie, tynning vektlegges slik at skogen blir frisk, robust og motstandsdyktig mot hendelser som tørke, billeangrep, toppbrekk, brann, stormfall osv.

Natur- og kulturmiljø og naturmangfold

I dette kapittel er det under eksempler på interessekonflikter nevnt at: *«Ulike klimatiltak som planting av trær og gjødsling av skog vil kunne føre til monokultur av skog med veldig lavt biologisk mangfold, samtidig som det er usikkert hvilken effekt gjødsling av skog vil kunne ha på andre deler av økosystemet».*

Merknader:

Jf. Skogloven er det pålagt foryngelsesplikt innen 3 år etter avvirkning, og det skal være sammenheng mellom hogstform og foryngelsesmetode. Å sikre tette nok foryngelser er viktig for framtidig avvirkning og verdiskaping fra skogen, og er samtidig et svært viktig langsiktig klimatiltak. Det er statlige tilskuddsordninger som tilgodeser tilskudd til gjødsling av skog og tilskudd til tettere planting som klimatiltak. Det er kommunens skogbruksmyndighet som forvalter ordningene og kontrollerer om foryngelsesplikten overholdes. Det kan være interessekonflikter mellom klimatiltak og miljø. I slike problemstillinger må en forholde seg til anerkjent forskningen på temaet.

Omstilling og bruk av, fornybar energi

Det står i høringsnotat at: *«Eksempler på fornybar energi er solenergi, vindkraft, vannkraft og geotermisk energi (jordvarme). Innlandet har et stort uforløst potensial i bruk av biomasse (brensel som stammer fra trær og planter, gjødsel, brenntorv med mer) og restressurser til energiformål. Her ligger det ikke bare en mulighet til å bidra til det grønne skiftet, men også til økt satsing på forskning, innovasjon og utvikling»*

Merknader:

Det er viktig å bygge ut og satse på alle de fornybare energikildene fornybar energi er solenergi, vindkraft, vannkraft og geotermisk energi (jordvarme). Innlandet er Norges største jord- og skogfylke.

Bruk av tre til energiformål er en bærekraftig ressurs og potensialet for økt utnyttning av bioenergi som energikilde må utredes, både i flisfyringsanlegg og som råstoff for biodrivstoff. Samlet har alle disse fornybare energiformene potensiale til lokal verdiskaping og økt energiproduksjon.

1. Føringer og vurderinger

For å nå nasjonale og internasjonale målsettinger på klima-, energi-, og miljøområdet må alle parter i Innlandssamfunnet bidra.

Merknader:

De naturgitte forutsetninger og premisser innen klima, energi og miljø er komplekse og under press på mange områder. I dette kapittel kunne vi ønske at det i større grad ble beskrevet hvilke utfordringer det er forbundet med de interessekonflikter som vil oppstå i spenningsfeltet mellom

bruk og vern – gjerne med eksempler.

1. Handlingsprogram

Handlingsprogrammet er satt sammen av ulike tiltak som enten er påbegynt, er i en planleggingsfase eller bør igangsettes. Noen tiltak gjelder for hele Innlandet, mens noen må tilpasses enkelte deler av fylket. Noen tiltak kan og bør gjennomføres raskere enn andre. I dette høringsutkastet er det ikke tatt stilling til hvilke tiltak som bør iverksettes på kort eller lang sikt. Man har heller ikke sett på hvilke tiltak som må tilpasses ulike regioner – det vil man gjøre i en endelig plan.

Handlingsprogrammet har seks satsningsområder:

1. Innovasjon og næringsutvikling for grønnomstilling i Innlandet
2. Arealbruk
3. Redusere klimagassutslipp
4. Klimatilpasning
5. Natur- og kulturmiljø og naturmangfold
6. Omstilling til fornybar energi

Merknader:

Handlingsprogrammet har strategier, forslag til tiltak, beskrivelse av tiltaket, ansvarlig og forventede samarbeidspartnere. Vi er av den oppfattelse at handlingsprogrammet i store trekk henger sammen med resten av høringsutkastet. Forslag til endringer framkommet i vårt høringsinnspill må også framkomme av handlingsplanen der det er naturlig.

Merknader knyttet til handlingsprogrammet:

Pkt. 1.1 Forskning, innovasjon og kompetanseheving og utviklingsarbeid bidrar til at alle næringer, bedrifter og offentlige virksomheter omstiller seg, og driver miljø- og klimavennlig etter sirkulærøkonomiske prinsipper.

Det er avgjørende for arbeidet med klima, energi og miljø at det satses på kompetanseheving og opplæring i det offentlige for å kunne nå klimamålene innen 2030. For å få en økt forståelse for, og eierskap til klimaarbeid og de sirkulærøkonomiske prinsipper, bør det i den regionale planen prioritere egnet opplæring for alle sektorer i det offentlige.

Det henvises også til i pkt. 3.1.4 opprettelse av interkommunale rådgiverstillinger i regionene for å styrke regioners kompetanse og oppfølging innen klima og miljø. Disse rådgiverstillinger må ha et

sterkt fokus på å bistå kommunene i opplæring i de sirkulærøkonomiske prinsipper, og hvordan man kan jobbe med dette i kommunene og på tvers av sektorer.

Pkt. 3.2 Vi skal være en pådriver for å halvere utslippene fra vegtrafikken i Innlandet. Dette skal vi gjøre ved å stimulere til smartere reisevalg, få flere til å gå, sykle og reise kollektivt, og ved å legge til rette for grønn nyttetransport, transportterminaler og korridorer.

Den største kilden til klimagassutslipp i Sør-Østerdalen er veitrafikk, og står for mellom 40 og 65 % av de totale utslippene i kommunen. I tillegg til lokaltrafikken i regionen er det en stor andel gjennomgangstrafikk med RV3 og RV25, som de største bidragsyterne. Sammen med gjennomgangstrafikken, er spredt bosetting og lavt folketall en utfordring. Klimaregnskapet for 2021 viser at utslippene fra persontrafikken fortsatt er på vei ned, mens utslippene fra tungtransport og større maskiner har hatt en svak økning.

Økt bruk av biodrivstoff i tyngre transport og maskiner vil redusere klimautslippene. Økt tilrettelegging og satsing på biogass/drivstoff må i større grad vektlegges i planen.

I planforslaget står det at det skal jobbes for elektrifisering av Solør- banen og Røros-banen, og fremføring av Intercity- dobbeltspor til Lillehammer for å øke kapasiteten på jernbanenettet.

For hele Sør-Østerdal regionen er dette ett av de viktigste klimatiltak for fremtiden. Både i forhold til økt persontrafikk og i forhold til å få gods over på bane. Det må også prioriteres tilsving fra Dovrebanen til Rørosbanen ved Hamar, slik at spesielt godstrafikk kan alternativt fraktes gjennom Østerdalen nordover og ikke minst sørover mot Sverige. Dette er også et samfunnssikkerhetstiltak hvor man har en alternativ trase ut imot Europa og nordover i Norge. Rørosbanen og Solørbanen er viktige bidragsytere til å få ned klimautslipp i fremtiden.

3.3 Vi skal stille krav om fossile bygg- og anleggsplasser og oppføre klimasmarte bygg med lavt klimafotavtrykk.

I Sør-Østerdalen har man over tid samarbeidet om ENØK tiltak i kommunale bygg med en klar og definert målsetting om å redusere energiforbruket i kommunale bygg i Sør-Østerdalen. Det har også vært satt i gang et kompetanseprogram for driftspersonell med mål om økt kompetanse for mer energieffektiv drift av den kommunale bygningsmassen. Det blir viktig på regionalt nivå at man stimulerer til, veileder og prioriterer ENØK tiltak og prosjekter i fremtiden.

3.5 Vi skal legge til rette for at hele innlandssamfunnet gjør nødvendige forbruksendringer, slik at vi

sammen får en reduksjon av forbruksbaserte utslipp.

Dette anses som å være et viktig tema på flere områder enn matsvinn, slik det også presiseres i pkt.

3.6 hvor det skal forebygges mot økt avfallsproduksjon ved å øke andelen ombruk og materialgjenvinning, og sikre god energiutnyttelse av avfall.

Det er viktig at man i regionen klarer å se alt forbruk i en sammenheng. Vi kan ikke regne med i fremtiden å forbruke like mye selv med energieffektive tiltak. Alternative energikilder innen fornybar energi vil for eksempel påvirke arealbruk og naturmangfoldet. Vi må jobbe for en bevisstgjøring rundt privat og offentlig forbruk av energi.

Merknader fra Elverum ungdomsråd:

Ungdomsrådet mener at dette er viktigst i forhold til ny regional plan for klima, energi og miljø i Elverum;

1. Innovasjon og næringsutvikling: Bruke skogen til flere aktiviteter. Legge til rette for bedrifter som satser på nyskapning innenfor bærekraftig teknologi. Legge til rette for støtte av ungdomsbedrifter.
2. Arealbruk: Det er ønskelig at det skal bygges mer i høyden og ikke i bredden, som gir bedre utnyttelse av areal. Plante mer skog.
3. Redusere klimagassutslipp: Engasjere innbyggere til å vite faren om klimautslipp. Bedre informasjon om faren ved klimautslipp og hva som er bærekraftig valg. Mer kollektivtransport, lavere priser på kollektivtransport, økt tilbud. Satse på el-buss og el-tog. Bedre kollektiv transport i helgene.
4. Natur og kulturmiljø og naturmangfold: Opprette kulturminneplan i Elverum. Bevare det gamle men også bygge nytt. Bruke Glomdalsmuseet og Skogmuseet mer for å skape økt forståelse for tema blant innbyggerne.
5. Omstilling til bruk av fornybar energi: Satse på eksisterende vannkraft, lokal ressurs. Vindkraft negativt for miljø. Solcelle på kommunale bygg.
6. Klimatilpasning: Elektriske biler og busser. Flere fordeler for å velge el-bil. Større fokus på resirkulering. Leie og lån av verktøy i industri, bygg og anlegg. Større fokus på å kjøpe brukt og bytte brukt mellom enkeltpersoner.

Konklusjon

Utkast til Regional plan for klima, energi og miljø tas til orientering og Elverum kommune oppfordrer Innlandet fylkeskommune til å innarbeide de presenterte merknader i den endelige

plan og handlingsprogram.

1. Satsing på kompetanseheving og opplæring i det offentlige for å kunne nå klimamålene innen 2030. For å få en økt forståelse for, og eierskap til klimaarbeid og de sirkulærøkonomiske prinsipper, bør det i den regionale planen prioritere egnet opplæring for alle sektorer i det offentlige.
2. Økt tilrettelegging og satsing på biogass/drivstoff må i større grad vektlegges i planen. Økt bruk av biodrivstoff i tyngre transport og maskiner vil redusere klimautslippene.
3. Elektrifisering av Solør- og Rørosbanen noe av det viktigste klimatiltak for fremtiden i Sør-Østerdalen. Både i forhold til økt persontrafikk og i forhold til å få gods over på bane. Tilsving fra Dovrebanen til Rørosbanen ved Hamar må prioriteres, slik at spesielt godstrafikk kan fraktes gjennom Østerdalen og sørover mot Sverige. Dette er også et samfunnssikkerhetstiltak hvor man har en alternativ trase ut imot Europa og nordover i Norge.
4. I forbindelse med å nå målene som man har satt seg er skole og utdanning etter vår mening en av de sikreste kriterier for å lykkes og mener derfor at Regional plan for klima, energi og miljø også bør omfatte FN's bærekraftsmål nr. 4 - God utdanning.
5. Vi er klar over at det kan være hensiktsmessig å begrense en regional plan for klima, energi og miljø til bare å inneholde og omhandle det mest nødvendige, men siden matsvinn fortsatt er et stort miljø problem på alle nivåer lokalt, regionalt, nasjonalt og globalt og i stor grad er med på opprettholde eller øke utslipp av klimagasser ønsker vi at også FN's bærekraftsmål nr. 12 – Ansvarlig forbruk og produksjon, er med i planen.
6. Energikildene solenergi, vindkraft, vannkraft og geotermisk energi (jordvarme) framhevers som fornybare. Innlandet er Norges største jord- og skogfylke. Også bioenergi er på lik linje en fornybar bærekraftig ressurs med potensialet for økt utnyttning til oppvarming og som råstoff for biodrivstoff. For alle disse fornybare energiformene må det satses for å utnytte potensialet for lokal verdiskaping og økt energiproduksjon.